

**Rahvusvahelised
siseauditeerimise
kutsetegevuse standardid**

STANDARDITE SISSEJUHATUS

Siseauditeerimist viivad läbi erinevates õiguslikes ja kultuurikeskkondades, erineva eesmärgi, suuruse, keerukuse ja struktuuriga organisatsioonides organisatsioonisiseseid või -väliseid isikud. Ehkki siseauditeerimist võivad mõjutada tegevuskeskkonnast tingitud erinevused, on vastavus IIA rahvusvahelistele siseauditeerimise kutsetegevuse standarditele (Standarditele) vajalik siseaudiitorite ning siseauditi funktsiooni kohustuste täitmiseks.

Standardite eesmärk on:

1. anda suuniseid rahvusvaheliste kutsetegevuse raampõhimõtete kohustuslike elementide järgimiseks;
2. anda raampõhimõtted erinevate väärtust lisavate siseauditeerimisteenuste osutamiseks ja edendamiseks;
3. kehtestada alused siseauditeerimisehindamiseks;
4. edendada organisatsiooni protsesside ja tegevuse täiustamist.

Standardid on põhimõtetel tuginev **kohustuslike nõuete kogum**, mis koosneb järgmistest elementidest:

- siseauditeerimise kutsetegevusele ja selle tegevuse mõjususe hindamisele esitatavad **põhinõuded**, mis on rahvusvaheliselt rakendatavad nii organisatsiooni kui ka üksikisiku tasandil;
- **tõlgendused**, mis selgitavad Standardites sisalduvaid mõisteid või kontseptsioone.

Standardid koos eetikakoodeksiga hõlmavad rahvusvaheliste kutsetegevuse raampõhimõtete kõiki **kohustuslike elemente**; seega tähendab vastavus eetikakoodeksile ja Standarditele vastavust kõigile rahvusvaheliste kutsetegevuse raampõhimõtete kohustuslikele elementidele.

Standardites kasutatakse **mõisteid**, mis on konkreetselt defineeritud Standardite juurde kuuluvas **sõnastikus**. Standardite korrektseks mõistmiseks ja rakendamiseks tuleb arvesse võtta sõnastikus esitatud definitsioone. Peale selle, Standardites kasutatakse sõna „peab/tuleb“, kui tegemist on tingimusteta nõudega, ning sõna „peaks/tuleks“, kui vastavust eeldatakse, välja arvatud juhtudel, kui ametialase professionaalse hinnangu järgi esineb asjaolusid, mis õigustavad nõudest kõrvalekaldumist.

Standardid jagunevad **kaheks põhikategooriaks**: tunnus- ja tegevusstandarditeks.

- **Tunnusstandardid** käsitlevad siseauditeerimist läbiviivate organisatsioonide ja isikute omadusi.
- **Tegevusstandardid** kirjeldavad siseauditeerimisteenuste olemust ning sätestavad kvaliteedikriteeriumid, mille alusel saab hinnata nende teenuste osutamist.

Tunnus- ja tegevusstandardeid rakendatakse kõikide siseauditeerimise teenuste puhul.

Tunnus- ja tegevusstandardeid laiendavad rakendusstandardid, millega kehtestatakse nõuded nii kindlustandvate (A) kui ka nõuandvate (C) teenuste kohta.

Kindlustandvad teenused hõlmavad siseaudiitori poolset objektiivset tõendusmaterjali hindamist eesmärgiga esitada arvamusi või järeldusi funktsiooni, tegevuse, funktsiooni, protsessi, süsteemi või muu auditi objekti kohta. Kindlustandva töö olemuse ja ulatuse määratleb siseaudiitor. Üldjuhul osalevad kindlustandvates teenustes kolm osapoolt:

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

- (1) üksuse, tegevuse, funktsiooni, protsessi, süsteemi või muu auditi objektiga otseselt seotud isik või grupp – protsessi omanik;
- (2) hinnangut andev isik või grupp – siseaudiitor; ja
- (3) hinnangut kasutav isik või grupp – kasutaja.

Nõuandvad teenused on olemuslikult nõustavad ja neid osutatakse üldiselt tellija spetsiifilisel palvel. Nõuandva teenuse sisu ning olemus määratletakse kokkuleppel tellijaga. Nõuandvad teenused hõlmavad enamasti kahte osapoolt:

- (1) nõu andev isik või grupp – siseaudiitor; ja
- (2) nõu saav või otsiv grupp või isik – töö tellija.

Nõuandvate teenuste osutamisel peaks siseaudiitor säilitama objektiivsuse ning mitte võtma vastutust juhtimiselaste tegevuste eest.

Standardid kehtivad nii üksikutele siseaudiitoritele kui ka siseauditi funktsioonidele. Kõik siseaudiitorid vastutavad vastavuse eest individuaalse objektiivsuse, asjatundlikkuse ja nõutava ametialase hoolsusega seotud Standarditele ning vastavuse eest oma töökohustuste täitmise seisukohalt asjakohastele Standarditele. Siseauditi juhid vastutavad lisaks siseauditi funktsiooni üldise vastavuse eest Standarditele.

Kui seadused või regulatsioonid keelavad siseaudiitoritel või siseauditi funktsioonidel järgida Standardite teatud osi, on vajalik see asjakohaselt avaldada ja järgida Standardite kõiki teisi osi.

Kui siseaudiitorid kasutavad Standardeid koos teiste regulaatorite poolt välja antud nõuetega, võivad nad auditi tulemuste edastamisel vajadusel mainida ka nendest nõuetest lähtumist. Juhul, kui siseauditi üksus osutab Standarditele vastavusele, kuid Standardite ja teiste nõuete vahel on lahknevusi, peavad siseaudiitorid ja siseauditi funktsioon tagama vastavuse Standarditele ning võivad järgida ka teisi nõudeid, kui need on Standarditest rangemad.

Standardite ülevaatamine ja arendamine on pidev protsess. Rahvusvaheline Siseauditi Standardite Nõukogu tegeleb enne Standardite väljaandmist aktiivselt konsultatsioonide ja aruteludega. See hõlmab ka ülemaailmselt esitatavat palvet avaldada arvamust avalikustatud kavandi arutelu käigus. Kõik avalikult arutatavad kavandid esitatakse IIA kodulehel ja samuti jagatakse neid kõigile IIA kohalikele ühingutele.

Oma ettepanekuid ja kommentaare Standardite kohta võib saata aadressil:

The Institute of Internal Auditors
Standards and Guidance
1035 Greenwood Blvd, Suite 401
Lake Mary, FL 32746 USA

E-post: guidance@theiia.org

Veebileht: www.globaliia.org

RAHVUSVAHELISED SISEAUDITEERIMISE KUTSETEGEVUSE STANDARDID (STANDARDID)

TUNNUSSTANDARDID

1000 – EESMÄRK, ÕIGUSED JA KOHUSTUSED NING VASTUTUS

Siseauditi funktsiooni eesmärk, õigused ja kohustused ning vastutus peavad olema ametlikult määratletud siseauditi põhimääruses ning olema kooskõlas siseauditi missiooniga ja rahvusvaheliste kutsetegevuse raampõhimõtete kohustuslike elementidega (siseauditeerimise kutsetegevuse aluspõhimõtted, eetikakoodeks, Standardid ja siseauditeerimise definitsioon). Siseauditi juht peab funktsiooni põhimääruse perioodiliselt üle vaatama ning esitama selle tippjuhtkonnale ja kõrgemale juhtorganile heakskiitmiseks.

Tõlgendus:

Siseauditi põhimäärus on ametlik dokument, milles on defineeritud siseauditi funktsiooni eesmärk, volitused ning vastutus. Siseauditi põhimäärus sätestab siseauditi funktsiooni positsiooni organisatsioonis, sisaldades siseauditi juhi kõrgemale juhtorganile funktsionaalse alluvuse kirjeldust, annab volituse ligipääsuks töö tegemiseks vajalikele andmetele, personalile ja füüsilistele varadele ning defineerib siseauditi funktsiooni tegevusulatus. Siseauditi põhimääruse lõplik heakskiitja on kõrgem juhtorgan.

1000.A1 – Organisatsioonile osutatavate kindlustandvate teenuste iseloom peab olema määratletud siseauditi põhimääruses. Kui kindlustandvaid teenuseid osutatakse organisatsioonivälistele osapooltele, siis peab nende teenuse olemus olema määratletud siseauditi põhimääruses.

1000.C1 – Nõuandvate teenuse iseloom peab olema määratletud siseauditi põhimääruses.

1010 – KOHUSTUSLIKE JUHISTE TUNNUSTAMINE SISEAUDITI PÕHIMÄÄRUSES

Siseauditi põhimääruses tuleb tunnustada siseauditeerimise kutsetegevuse aluspõhimõtete, eetikakoodeksi, Standardite ja siseauditeerimise definitsiooni kohustuslikku olemust. Siseauditi juht peaks arutama siseauditi missiooni ja rahvusvaheliste kutsetegevuse raampõhimõtete kohustuslike elemente tippjuhtkonna ning kõrgema juhtorganiga.

1100 – SÕLTUMATUS JA OBJEKTIIVSUS

Siseauditi funktsioon peab olema sõltumatu ja siseaudiitorid peavad oma töö tegemisel olema objektiivsed.

Tõlgendus:

Sõltumatus on vabadus asjaoludest, mis ohustavad siseauditi funktsiooni võimet täita siseauditeerimise kohustusi erapooletult. Vajaliku sõltumatuse taseme saavutamiseks, mis võimaldab siseauditi funktsiooni kohustuste mõjusat täitmist, on siseauditi juhil otsene ja piiramatu juurdepääs tippjuhtkonnale ning kõrgemale juhtorganile. Seda on võimalik saavutada läbi kahese aruandlusliini. Sõltumatust ähvardavaid ohte tuleb juhtida nii üksiku audiitori, tööülesande, funktsiooni kui ka organisatsiooni tasandil.

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

Objektiivsus on suhtumise erapooletus, mis lubab siseaudiitoritel oma tööülesandeid täita nii, et nad usuvad oma töö tulemustesse ning sellesse, et kvaliteedi osas ei ole tehtud mingeid kompromisse. Objektiivsus nõuab, et siseaudiitorid ei alluta oma otsustusi auditit puudutavates küsimustes kellegi teise omadele. Objektiivsust ähvardavaid ohte tuleb juhtida nii üksiku audiitori, tööülesande, funktsiooni kui ka organisatsiooni tasandil.

1110 – ORGANISATSIOONILINE SÕLTUMATUS

Siseauditi juht peab alluma vahetult sellisele tasandile organisatsioonis, mis võimaldab siseauditi funktsioonil oma kohustusi täita. Siseauditi juht peab vähemalt kord aastas kinnitama kõrgemale juhtorganile siseauditi funktsiooni organisatsioonilist sõltumatust.

Tõlgendus:

Organisatsiooniline sõltumatus saavutatakse, kui siseauditi juht allub funktsionaalselt kõrgemale juhtorganile. Kõrgemale juhtorganile funktsionaalse alluvuse näideteks on kõrgema juhtorgani poolne:

- siseauditi põhimääruse heakskiitmine;
- riskipõhise siseauditi tööplaani heakskiitmine;
- siseauditi eelarve ja ressursijaotuse plaani heakskiitmine;
- siseauditi juhilt siseauditi funktsiooni tööplaani täitmise ja muu aruandluse saamine;
- siseauditi juhi värbamist ning vabastamist puudutavate otsuste heakskiitmine;
- siseauditi juhi tasustamise heakskiitmine;
- juhtkonnalt ning siseauditi juhilt asjakohase info küsitlemine, et määrata kindlaks, kas eksisteerib asjakohatuid auditi ulatuse või ressursipiiranguid.

1110.A1 – Siseauditi funktsioon peab olema vaba vahelesegamisest küsimustes, mis puudutavad siseauditeerimise ulatuse määramist, töö tegemist ja tulemustest teavitamist. Siseauditi juht peab teatama sellistest vahelesegamistest kõrgemale juhtorganile ja arutama nende tagajärgi.

1111 – OTSENE SUHTLUS KÕRGEMA JUHTORGANIGA

Siseauditi juht peab kõrgema juhtorganiga suhtlema otse ja koostoimes.

1112 – SISEAUDITI JUHI ROLLID VÄLJASPOOL SISEAUDITEERIMIST

Kui siseauditi juht täidab või temalt eeldatakse, et ta täidaks siseauditeerimise väliseid rolle ja/või kohustusi, tuleb panna paika kaitsemeetmed, et vähendada sõltumatuse või objektiivsuse kahjustamist.

Tõlgendus:

Siseauditi juhil võidakse paluda võtta enda kanda siseauditeerimise väliseid täiendavaid rolle ja kohustusi, näiteks vastutamine vastavuse või riskijuhtimise alaste tegevuste eest. Need rollid ja kohustused võivad tegelikult või näiliselt kahjustada siseauditi funktsiooni organisatsioonilist sõltumatust või siseaudiitori individuaalset objektiivsust. Kaitsemeetmed on sellised järelevalvetegevused, mida kasutab sageli kõrgem juhtorgan nimetatud võimaliku kahju ennetamiseks, ja mis võivad hõlmata selliseid tegevusi nagu näiteks aruandlusliinide ja -kohustuste perioodiline hindamine ja alternatiivsete protsesside väljatöötamine lisakohustustega seotud valdkondades kindlustunde saamiseks.

1120 – INDIVIDUAALNE OBJEKTIIVSUS

Siseaudiitorite suhtumine peab olema erapooletu ja eelarvamustevaba ning nad peavad vältima mistahes huvide konflikti.

Tõlgendus:

Huvide konflikt on olukord, kus usalduspositsioonil oleval siseaudiitoril on konkureeriv kutsealane või erahuvi. Selline konkureeriv huvi võib keeruliseks muuta audiitori kohustuste erapooletu täitmise. Huvide konflikt eksisteerib isegi siis, kui ebaeetilist või kohatut tegu ei järgne. Huvide konflikt võib luua mulje kohatust käitumisest, mis võib kahjustada usaldust siseaudiitori, siseauditi funktsiooni ja kutseala vastu. Huvide konflikt võib mõjutada isiku võimet oma kohustusi objektiivselt täita.

1130 – SÕLTUMATUSE VÕI OBJEKTIIVSUSE KAHJUSTAMINE

Kui sõltumatus või objektiivsus on tegelikult või näiliselt kahjustatud, tuleb kahjustuse üksikasjad asjakohastele osapooltele avaldada. Avaldamise vorm oleneb kahjustuse iseloomust.

Tõlgendus:

Organisatsioonilise sõltumatus ja individuaalse objektiivsuse kahjustamine võib hõlmata isiklikku huvide konflikti, ulatuse piiranguid, andmete, personalile ja varadele juurdepääsu piiramist ning ressursipiiranguid, nagu eelarvepiirang, kuid ei pruugi sellega piirduda.

Asjaomaste osapoolte määratlemine, kellele sõltumatus või objektiivsuse kahjustatus üksikasjad tuleb avaldada, sõltub ootustest põhimääruses toodud siseauditi funktsiooni ja siseauditi juhi kohustustele tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani ees ning kahjustuse iseloomust.

1130.A1 – Siseaudiitorid peavad hoiduma nende tegevuste hindamisest, mille eest nad ise varem vastutasid. Objektiivsust peetakse kahjustatuks, kui siseaudiitor osutab kindlustandvaid teenuseid funktsiooni osas, mille eest siseaudiitor eelneva aasta jooksul ise vastutas.

1130.A2 – Kindlustandvad tööd funktsioonide osas, mille eest vastutab siseauditi juht, peab üle vaatama siseauditi funktsiooni väline osapool.

1130.A3 – Siseauditi funktsioon võib osutada kindlustandvaid teenuseid valdkonnas, kus ta on varem osutanud nõuandvaid teenuseid, tingimusel, et nõuandmise olemus ei kahjustanud objektiivsust ja et töö jaoks ressursside määramisel tagatakse individuaalne objektiivsus.

1130.C1 – Siseaudiitorid võivad osutada nõuandvaid teenuseid nende toimingute osas, mille eest nad ise varem vastutasid..

1130.C2 – Kui siseaudiitorite sõltumatus või objektiivsus kavandatavate nõuandvate teenuste osas võib potentsiaalselt saada kahjustatud, tuleb sellest teatada töö tellijale enne töö vastuvõtmist.

1200 – ASJATUNDLIKKUS JA NÕUTAV AMETIALANE HOOLSUS

Töid tuleb teostada asjatundlikkuse ja nõutava ametialase hoolsusega.

1210 – ASJATUNDLIKKUS

Siseaudiitoritel peavad olema oma individuaalsete ülesannete täitmiseks vajalikud teadmised, oskused ja muu kompetentsus. Siseauditi funktsioon peab ühiselt omama või omandama teadmised, oskused ja muu kompetentsuse, mis on vajalikud siseauditi funktsiooni kohustuste täitmiseks.

Tõlgendus:

Asjatundlikkus on koondmõiste, mille all mõeldakse siseaudiitoritelt nende kutsealaste kohustuste mõjusaks täitmiseks nõutavaid teadmisi, oskusi ja muud kompetentsust. See hõlmab käimasolevate tegevuste, trendide ja esilekerkivate küsimuste kaalumist, mis võimaldab anda asjakohaseid nõuandeid ja soovitusi. Siseaudiitoreid julgustatakse oma asjatundlikkust demonstreerima asjakohaste kutsetunnistuste ja kvalifikatsioonide, nagu Sertifitseeritud siseaudiitor (Certified Internal Auditor), ja teiste Rahvusvahelise Siseaudiitorite Instituudi ning muude asjakohaste organisatsioonide pakutavate kvalifikatsioonide omandamise kaudu.

1210.A1 – Siseauditi juht peab hankima asjatundlikku nõu ja abi, kui siseaudiitoritel puuduvad kogu töö või selle osa teostamiseks vajalikud teadmised, oskused või muu kompetentsus.

1210.A2 – Siseaudiitoritel peavad olema piisavad teadmised, et hinnata pettuseriski ning viisi, kuidas organisatsioon seda riski juhib, kuid ei eeldata, et neil on sellise inimese eriteadmised, kelle esmane ülesanne on pettuse avastamine ja uurimine.

1210.A3 – Siseaudiitoritel peavad olema piisavad teadmised peamistest infotehnoloogiaalastest riskidest ja kontrollidest ning olemasolevatest tehnoloogiapõhistest auditimeetoditest, et teha oma tööd. Kuid kõikidel siseaudiitoritel ei pea olema sellise siseaudiitori eriteadmised, kelle esmane ülesanne on infotehnoloogia auditeerimine.

1210.C1 – Siseauditi juht peab keelduma nõuandvast tööst või saama asjatundlikku nõu ja abi, kui siseaudiitoritel puuduvad kogu töö või selle osa teostamiseks vajalikud teadmised, oskused või muu kompetentsus.

1220 – NÕUTAV AMETIALANE HOOLSUS

Siseaudiitorid peavad rakendama hoolsust ja oskusi, mida eeldatakse piisavalt arukalt ning kompetentselt siseaudiitorilt. Nõutav ametialane hoolsus ei tähenda eksimatust.

1220.A1 – Siseaudiitor peab rakendama nõutavat ametialast hoolsust, võttes arvesse:

- töö eesmärkide saavutamiseks vajaliku töö mahtu;
- nende teemade suhtelist keerukust, finantsmõju või olulisust, mille suhtes kindlustandvaid toiminguid rakendatakse;
- valitsemise, riskijuhtimise ja kontrolliprotsesside piisavust ning mõjusust;
- oluliste vigade, pettuse või mittevastavuse esinemise tõenäosust;
- kindlustandva tegevuse maksumuse ja võimaliku kasu suhet.

1220.A2 – Nõutava ametialase hoolsuse rakendamisel peavad siseaudiitorid kaaluma tehnoloogiapõhise auditi ja teiste andmeanalüüsi meetodite kasutamist.

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

1220.A3 – Siseaudiitorid peavad olema tähelepanelikud oluliste riskide suhtes, mis võivad mõjutada eesmärke, toiminguid või ressursse. Samas ei garanteeri kindlustandvad toimingud üksi kõikide oluliste riskide tuvastamist isegi siis, kui need teostatakse nõutava ametialase hoolsusega.

1220.C1 – Siseaudiitorid peavad rakendama nõutavat ametialast hoolsust nõuandva töö jooksul, arvestades:

- tellija vajadusi ja ootusi, kaasa arvatud töötulemuste iseloomu, ajakava ning teavitamist;
- nõuandva töö eesmärkide saavutamiseks tehtava töö suhtelist keerukust ja mahtu;
- nõuandva töö maksumuse ja võimaliku kasu suhet.

1230 – JÄTKUV AMETIALANE ARENG

Siseaudiitorid peavad täiendama oma teadmisi, oskusi ja muud kompetentsust pideva ametialase arengu kaudu.

1300 – KVALITEEDI TAGAMISE JA TÄIUSTAMISE PROGRAMM

Siseauditi juht peab välja töötama ja käigus hoidma kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi, mis hõlmab kõiki siseauditi funktsiooni aspekte.

Tõlgendus:

Kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi eesmärk on võimaldada hinnata siseauditi funktsiooni vastavust Standarditele ja seda, kas siseaudiitorid rakendavad eetikakoodeksit. Programmi raames hinnatakse ka siseauditi funktsiooni tõhusust ja mõjusust ning selgitatakse välja võimalused parendusteks. Siseauditi juht peaks toetama kõrgemat juhtorganit järelevalve teostamisel kvaliteedi tagamise ja parandamise programmi üle.

1310 – NÕUDED KVALITEEDI TAGAMISE JA TÄIUSTAMISE PROGRAMMILE

Kvaliteedi tagamise ja täiustamise programm peab hõlmama nii sisemist hindamist kui ka välishindamist.

1311 – SISEMINE HINDAMINE

Sisemine hindamine peab hõlmama:

- siseauditi funktsiooni tegevuse pidevat seiret;
- perioodilisi enesehindamisi või hindamisi organisatsioonis teiste isikute poolt, kellel on piisavad teadmised siseauditeerimisepraktikatest.

Tõlgendus:

Pidev seire on siseauditi funktsiooni igapäevase järelevalve, ülevaatus ja mõõtmise lahutamatu osa. Pidev seire lülitatakse siseauditi funktsiooni juhtimiseks kasutatavatesse igapäevastesse poliitikatesse ja tegevustesse ning see tugineb protsessidele, töövahenditele ja informatsioonile, mida vajatakse tegevuse vastavuse hindamiseks eetikakoodeksile ja Standarditele.

Perioodilisi hindamisi viiakse läbi, et hinnata siseaudiitori kutsetegevuse vastavust eetikakoodeksile ja Standarditele.

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

Piisavad teadmised siseauditeerimise praktikatest tähendab miinimumina rahvusvaheliste kutsetegevuse raampõhimõtete kõikidest elementidest arusaamist.

1312 – VÄLISHINDAMINE

Välishindamisi peab korraldama vähemalt kord viie aasta jooksul, kasutades kompetentset ja sõltumatut organisatsiooniväliselt hindajat või hindamismeeskonda. Siseauditi juht peab kõrgema juhtorganiga arutama:

- välishindamise vormi ja sagedust;
- organisatsioonivälise hindaja või hindamismeeskonna kvalifikatsiooni ja sõltumatust, sealhulgas võimalikku huvide konflikti.

Tõlgendus:

Välishindamise võib läbi viia kas täiemahulise välishindamisena või sõltumatu kinnitusega enesehindamisena. Välishindaja peab tegema järelduse eetikakoodeksile ja Standarditele vastavuse kohta; välishindaja hinnang võib sisaldada ka tegevusalaseid või strateegiat puudutavaid märkusi.

Kompetentne hindaja või hindamismeeskond peab olema pädev kahes valdkonnas: siseauditeerimine ja välishindamise protsess. Pädevust saab näidata kogemuse ning teoreetiliste teadmiste kombinatsiooni kaudu. Sarnase suuruse ja keerukuse, sama majandusharu või valdkonna ning tehniliste probleemidega organisatsioonides saadud kogemus on väärtuslikum kui vähem asjakohane kogemus. Hindamismeeskonna kõigil liikmetel ei pea olema kõiki kompetentse: meeskond tervikuna peab olema kompetentne. Siseauditi juht kasutab hindaja või hindamismeeskonna kvalifitseerimiseks vajaliku kompetentsuse olemasolu hindamisel ametialast professionaalset hinnangut.

Sõltumatu organisatsiooniväline hindaja või hindamismeeskond tähendab tegeliku või näiva huvide konflikti puudumist ning seda, et hindaja ei ole osa organisatsioonist, mille juurde siseauditi funktsioon kuulub, ega selle kontrolli all. Siseauditi juht peaks soodustama kõrgema juhtorgani järelevalvet välishindamise üle, et vähendada näivaid või potentsiaalseid huvide konflikte.

1320 – ARUANDLUS KVALITEEDI TAGAMISE JA TÄIUSTAMISE PROGRAMMI KOHTA

Siseauditi juht peab tippjuhtkonnale ja kõrgemale juhtorganile aru andma kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi tulemustest. Esitatav teave peaks hõlmama järgmist:

- nii sisemiste hindamiste kui ka välishindamiste ulatus ja sagedus;
- hindaja(te) või hindamismeeskonna kvalifikatsioon ja sõltumatus, sealhulgas võimalikud huvide konfliktid;
- hindajate järeldused;
- järeltegevuste plaanid.

Tõlgendus:

Kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi kohta käiva aruandluse vorm, sisu ning sagedus määratakse aruteludes tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorganiga. Programm peab võtma arvesse siseauditi põhimääruses fikseeritud siseauditi funktsiooni ning siseauditi juhi kohustusi. Vastavuse näitamiseks eetikakoodeksile ja Standarditele peab välishindamiste ning perioodiliste sisehindamiste tulemused esitama nende hindamiste lõppedes. Pideva seire tulemused esitatakse vähemalt kord aastas. Tulemused peavad sisaldama hindaja või hindamismeeskonna hinnangut vastavuse määra kohta.

1321 – VÄLJENDI „ON VASTAVUSES RAHVUSVAHELISTE SISEAUDITEERIMISE KUTSETEGEVUSE STANDARDITEGA” KASUTAMINE

Väide, et siseauditi funktsiooni tegevus on vastavuses Rahvusvaheliste siseauditeerimise kutsetegevuse standarditega, on kohane ainult juhul, kui kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi tulemused seda väidet toetavad.

Tõlgendus:

Siseauditi funktsiooni tegevus vastab eetikakoodeksile ja Standarditele, kui ta saavutab seal kirjeldatud tulemused. Kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi tulemused hõlmavad nii sisemiste kui ka välishindamiste tulemusi. Iga siseauditi funktsiooni kohta on olemas sisemiste hindamiste tulemused. Siseauditi funktsioonide kohta, mis on eksisteerinud vähemalt viis aastat, on olemas ka välishindamiste tulemused.

1322 – MITTEVASTAVUSE AVALDAMINE

Kui mittevastavus eetikakoodeksile või Standarditele mõjutab siseauditi funktsiooni üldist ulatust või toimimist, peab siseauditi juht tippjuhtkonnale ja kõrgemale juhtorganile avaldama nii mittevastavuse kui ka selle mõju.

TEGEVUSSTANDARDID

2000 – SISEAUDITI FUNKTSIOONI JUHTIMINE

Siseauditi juht peab siseauditi funktsiooni mõjusalt juhtima, et tagada väärtuse lisamine organisatsioonile.

Tõlgendus:

Siseauditi funktsioon on mõjusalt juhitud, kui:

- *siseauditi funktsioon täidab siseauditi põhimääruses sätestatud eesmärgi ja kohustust;*
- *siseauditi funktsiooni tegevus vastab Standarditele;*
- *siseauditi funktsiooni liikmete tegevus vastab eetikakoodeksile ja Standarditele;*
- *siseauditi funktsioon arvestab trende ja esilekerkivaid küsimusi, mis võivad organisatsiooni mõjutada.*

Siseauditi funktsioon lisab väärtust organisatsioonile ja selle huvirühmadele, kui võtab arvesse strateegiaid, eesmärgi ja riske, püüab pakkuda välja võimalusi valitsemise, riskijuhtimise ja kontrolliprotsesside tõhustamiseks ning annab objektiivselt asjakohast kindlust.

2010 – PLANEERIMINE

Siseauditi juht peab koostama riskidel põhineva tööplaani, et määrata kindlaks siseauditi funktsiooni prioriteetid, mis on kooskõlas organisatsiooni eesmärkidega.

Tõlgendus:

Riskidel põhineva tööplaani väljatöötamiseks konsulteerib siseauditi juht tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorganiga ning omandab arusaama organisatsiooni strateegiatest, peamistest ärieesmärkidest, nendega seotud riskidest ja riskijuhtimise protsessidest. Siseauditi juht peab tööplaani vastavalt vajadusele üle vaatama ja seda muutma, võttes arvesse muutusi organisatsiooni tegevusvaldkonnas, riskides, tegevustes, programmides, süsteemides ja kontrollides.

2010.A1 – Siseauditi funktsiooni tööplan peab põhinema riskide dokumenteeritud hindamisel, mida tuleb läbi viia vähemalt kord aastas. Selles protsessis tuleb arvestada tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani ettepanekutega.

2010.A2 – Siseauditi juht peab tuvastama ja kaaluma tippjuhtkonna, kõrgema juhtorgani ning teiste huvirühmade ootusi siseauditi hinnangute ning teiste järelduste osas.

2010.C1 – Siseauditi juht peab kavandatavate nõuandvate tööde vastuvõtmisel arvestama töö potentsiaali riskijuhtimise parendamisel, väärtuse lisamisel ja organisatsiooni tegevuse parendamisel. Vastuvõetud tööd tuleb lisada tööplaani.

2020 – TEAVITAMINE JA HEAKSKIITMINE

Siseauditi juht peab esitama tippjuhtkonnale ja kõrgemale juhtorganile ülevaatamiseks ja heakskiitmiseks siseauditi funktsiooni tööplaanid ning ressursivajadused, kaasa arvatud vahepealsed olulised muudatused. Siseauditi juht peab lisaks teavitama ressursipiirangute mõjust.

2030 – RESSURSSIDE JUHTIMINE

Siseauditi juht peab tagama, et siseauditi ressursid on kinnitatud tööplaani täitmiseks asjakohased, piisavad ja mõjusalt rakendatud.

Tõlgendus:

Asjakohasus tähendab teadmiste, oskuste ja muude kompetentside kogumit, mis on vajalik tööplaani täitmiseks. Piisavus viitab tööplaani elluviimiseks vajalikule ressurside hulgale. Ressursikasutus on mõjus, kui kinnitatud tööplaan täidetakse optimaalsel moel.

2040 – POLIITIKAD JA PROTSEDUURID

Siseauditi juht peab kehtestama poliitikad ja protseduurid siseauditi funktsiooni juhtimiseks.

Tõlgendus:

Poliitikate ja protseduuride sisu ja vorm sõltuvad siseauditi funktsiooni suurusest ja struktuurist ning selle töö keerukusest.

2050 – KOORDINEERIMINE JA TUGINEMINE

Siseauditi juht peaks jagama informatsiooni ja koordineerima tegevusi teiste organisatsioonisiseste ja -väliste kindlustandvate ja nõuandvate teenuste osutajatega ning kaaluma nende tööle tuginemist, et tagada kohane kaetus ja viia töö dubleerimine miinimumini.

Tõlgendus:

Tegevuse koordineerimisel võib siseauditi juht tugineda teiste kindlustandvate ja nõuandvate teenuste osutajate tööle. Paika tuleks panna tuginemise aluseks olev järjepidev protsess ning siseauditi juht peaks kaaluma kindlustandvate ja nõuandvate teenuste osutajate kompetentsust, objektiivsust ja nõutavat ametialast hoolsust. Samuti peaks siseauditi juhil olema selge arusaam teiste kindlustandvate ja nõuandvate teenuste osutajate töö ulatusest, eesmärkidest ning tulemustest. Teiste tööle tuginemise korral on siseauditi juht endiselt vastutav siseauditi funktsiooni järelduste ja hinnangute piisava põhjendatuse eest.

2060 – ARUANDLUS TIPPJUHTKONNALE JA KÕRGEMALE JUHTORGANILE

Siseauditi juht peab perioodiliselt aru andma tippjuhtkonnale ja kõrgemale juhtorganile siseauditi funktsiooni eesmärgist, õigustest ja kohustustest, vastutusest, plaanide realiseerimisest ning vastavusest eetikakoodeksile ja Standarditele. Aruandlus peab hõlmama ka olulisi riskide ja kontrollidega seotud küsimusi, sealhulgas pettuseriske, valitsemisalaseid küsimusi ja muid teemasid, mis nõuavad tippjuhtkonna ja/või kõrgema juhtorgani tähelepanu.

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

Tõlgendus:

Aruandluse sagedus ja sisu määratakse kindlaks siseauditi juhi, tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani koostöös. Aruandluse sagedus ja sisu sõltuvad edastatava informatsiooni tähtsusest ning tippjuhtkonna ja/või kõrgema juhtorgani poolt meetmete rakendamise vajaduse kiireloomulisusest.

Siseauditi juhi poolt tippjuhtkonnale ja kõrgemale juhtorganile edastatav aruandlus ning teave peab sisaldama informatsiooni alljärgneva kohta:

- *siseauditi põhimäärus;*
- *siseauditi funktsiooni sõltumatus;*
- *tööplaani ja selle täitmine;*
- *ressursi vajadused;*
- *siseauditeerimise tulemused;*
- *vastavus eetikakoodeksile ja Standarditele ning tegevuskavad võimalike oluliste mittevastavuse probleemide lahendamiseks;*
- *juhtkonna reaktsioon riskile, mis siseauditi juhi hinnangul ei pruugi olla organisatsiooni jaoks vastuvõetav.*

Nendele ja teistele nõuetele, mis puudutavad siseauditi juhi poolt edastatavat teavet, viidatakse Standardites läbivalt.

2070 – VÄLINE TEENUSEOSUTAJA NING ORGANISATSIOONI VASTUTUS SISEAUDITEERIMISE EEST

Kui siseauditi funktsiooni täidab väline teenuseosutaja, peab teenuseosutaja tegema organisatsiooni teadlikuks, et vastutus mõjusa siseauditi funktsiooni säilitamise eest jääb organisatsioonile.

Tõlgendus:

Vastutust näidatakse kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi kaudu, mille raames hinnatakse vastavust eetikakoodeksile ja Standarditele.

2100 – TÖÖ ISELOOM

Siseauditi funktsioon peab hindama organisatsiooni valitsemis-, riskijuhtimis- ja kontrolliprotsesse ning aitama kaasa nende parendamisele, kasutades süstemaatilist, korrakohast ja riskipõhist lähenemist. Siseauditi usaldusväarsust ja väärtust suurendab see, kui audiitorid on proaktiivsed ning nende hinnangud pakuvad uusi vaatenurki ja arvestavad edaspidist mõju.

2110 – VALITSEMINE

Siseauditi funktsioon peab hindama organisatsiooni valitsemisprotsesse, mis on seotud alljärgneva, ja andma asjakohaseid soovitusi nende parendamiseks:

- strateegiliste ja tegevusalaste otsuste vastuvõtmine;
- järelevalve riskijuhtimise ja kontrollide üle;
- organisatsioonis asjakohaste väärtuste ja eetika edendamine;
- organisatsioonis mõjusa tulemusjuhtimise ja vastutavuse tagamine;
- riskide ja kontrolliga seotud informatsiooni edastamine organisatsiooni asjakohastele üksustele;
- tegevuse koordineerimine ja teabevahetus kõrgema juhtorgani, sise- ja välisaudiitorite, teiste kindlusandjate ning juhtkonna vahel.

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

2110.A1 – Siseauditi funktsioon peab hindama organisatsiooni eetikaalaste eesmärkide, programmide ja tegevuste kavandamist, teostamist ning mõjusust.

2110.A2 – Siseauditi funktsioon peab hindama, kas organisatsiooni infotehnoloogia valitsemine toetab organisatsiooni strateegiaid ja eesmärkide saavutamist.

2120 – RISKIJUHTIMINE

Siseauditi funktsioon peab hindama riskijuhtimise protsesside mõjusust ning panustama nende täiustamisse.

Tõlgendus:

Riskijuhtimise protsesside mõjususe määratlemine on siseaudiitori hinnangust tulenev otsus, et:

- *organisatsiooni eesmärgid toetavad organisatsiooni missiooni ja on sellega kooskõlas;*
- *olulised riskid on tuvastatud ja hinnatud;*
- *riskide maandamise meetmed on kooskõlas organisatsiooni riskivalmidusega;*
- *asjakohast informatsiooni riskide kohta, mis võimaldab personalil, juhtkonnal ja kõrgemal juhtorganil täita oma kohustusi, kogutakse ning edastatakse õigeaegselt.*

Siseauditi funktsioon võib selle hinnangu toetamiseks koguda informatsiooni mitme audititöö käigus. Nende audititööde tulemused annavad koos vaadatuna arusaama organisatsiooni riskijuhtimise protsessidest ning nende mõjususest.

Riskijuhtimise protsesse seiratakse kas juhtkonna pideva tegevuse, eraldi hindamiste või mõlema kaudu.

2120.A1 – Siseauditi funktsioon peab hindama riskivaldkondi, mis puudutavad organisatsiooni valitsemist, tegevust ja infosüsteeme, võttes arvesse:

- organisatsiooni strateegiliste eesmärkide saavutamist;
- finants- ja tegevusalase informatsiooni usaldusväärsust ning täielikkust;
- tegevuse ja programmide mõjusust ning tõhusust;
- vara kaitset;
- vastavust seadustele, regulatsioonidele, poliitikatele, protseduuridele ja lepingutele.

2120.A2 – Siseauditi funktsioon peab hindama pettuse esinemise tõenäosust ja organisatsioonipoolset pettuseriski juhtimist.

2120.C1 – Nõuandvate tööde käigus peavad siseaudiitorid käsitlema riske, mis on seotud töö eesmärkidega, ja olema tähelepanelikud teiste oluliste riskide olemasolu suhtes.

2120.C2 – Siseaudiitorid peavad organisatsiooni riskijuhtimise protsesside hindamisel kasutama nõuandvate tööde käigus omandatud teadmisi riskidest.

2120.C3 – Abistades juhtkonda riskijuhtimise protsesside loomisel või parendamisel, peavad siseaudiitorid hoiduma mistahes juhtimisvastutuse võtmisest riskijuhtimisega tegelemise kaudu.

2130 – KONTROLL

Siseauditi funktsioon peab abistama organisatsiooni mõjusate kontrollide säilitamisel, hinnates nende mõjusust ja tõhusust ning soodustades nende jätkuvat täiustamist.

2130.A1 – Siseauditi funktsioon peab hindama organisatsiooni valitsemist, tegevust ja infosüsteeme puudutavaid riske hõlmavate kontrollide adekvaatsust ning mõjusust, võttes arvesse:

- organisatsiooni strateegiliste eesmärkide saavutamist;
- finants- ja tegevusalase informatsiooni usaldusväärsust ning täielikkust;
- tegevuse ja programmide mõjusust ning tõhusust;
- vara kaitset;
- vastavust seadustele, regulatsioonidele, poliitikatele, protseduuridele ja lepingutele.

2130.C1 – Siseaudiitorid peavad organisatsiooni kontrolliprotsesside hindamisel kasutama nõuandvate tööde käigus omandatud teadmisi kontrollidest.

2200 – TÖÖ PLANEERIMINE

Siseaudiitorid peavad iga töö jaoks koostama ja dokumenteerima plaani, mis sisaldab töö ulatust, eesmärke, ajakava ning ressursside jaotust. Plaan peab arvesse võtma organisatsiooni strateegiaid, eesmärke ja riske, mis on antud töö seisukohalt asjakohased.

2201 – ASJAOLUD, MILLEGA TULEB PLANEERIMISEL ARVESTADA

Tööd planeerides peavad siseaudiitorid arvesse võtma:

- ülevaadatava tegevuse strateegiaid ja eesmärke ning vahendeid, millega kontrollitakse tegevuse sooritust;
- olulisi riske tegevuse eesmärkidele, ressurssidele ja protsessidele ning vahendeid, mille abil riski võimalikku mõju hoitakse aktsepteeritaval tasemel;
- tegevuse valitsemis-, riskijuhtimis- ja kontrolliprotsesside piisavust ning mõjusust võrreldes vastava raamistiku või mudeliga;
- võimalusi tegevuse valitsemis-, riskijuhtimis- ja kontrolliprotsesside oluliseks täiustamiseks.

2201.A1 – Tööde planeerimisel organisatsiooniväliste osapoolte jaoks peavad siseaudiitorid sõlmima tellijaga kirjaliku kokkuleppe, mis sisaldab töö eesmärke, ulatust, vastavaid kohustusi ja teisi ootuseid, kaasa arvatud piiranguid töötulemuste levitamisel ja töödokumentidele juurdepääsul.

2201.C1 – Siseaudiitorid peavad saavutama kokkuleppe nõuandva töö tellijaga eesmärkide, ulatuse, vastavate kohustuste ja muude tellija ootuste osas. Oluliste tööde puhul tuleb selline kokkulepe kirjalikult vormistada.

2210 – TÖÖ EESMÄRGID

Eesmärgid tuleb määratleda iga töö kohta.

2210.A1 – Siseaudiitorid peavad teostama vaatluse all oleva tegevusega seotud esialgse riskide hindamise. Töö eesmärkides peavad väljenduma selle hindamise tulemused.

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

2210.A2 – Töö eesmärkide väljatöötamisel peavad siseaudiitorid arvesse võtma oluliste vigade, pettuse, mittevastavuse ja muude ohtude esinemise tõenäosust.

2210.A3 – Valitsemise, riskijuhtimise ja kontrollide hindamiseks on vaja adekvaatseid kriteeriume. Siseaudiitorid peavad kindlaks tegema, millises ulatuses on juhtkond ja/või kõrgem juhtorgan kehtestanud adekvaatsed kriteeriumid, et määrata, kas eesmärgid ja sihid on saavutatud. Kui need on adekvaatsed, peavad siseaudiitorid kasutama neid kriteeriume omapoolsete hinnangute andmisel. Kui need on ebapiisavad, peavad siseaudiitorid juhtkonna ja/või kõrgema juhtorganiga konsulteerides töötama välja asjakohased hindamiskriteeriumid.

Tõlgendus:

Kriteeriumide liigid võivad olla järgmised:

- *organisatsioonisisened (nt organisatsiooni poliitika ja protseduurid);*
- *organisatsioonivälised (nt ametiasutuste kehtestatud õigusaktid ja eeskirjad);*
- *parim praktika (nt valdkonnas ja kutsealal välja antud suunised).*

2210.C1 – Nõuandvate tööde eesmärgid peavad tellijaga kokkulepitud ulatuses käsitlema valitsemist, riskijuhtimise ja kontrolliprotsesse.

2210.C2 – Nõuandva töö eesmärgid peavad olema kooskõlas organisatsiooni väärtuste, strateegiate ja eesmärkidega.

2220 – TÖÖ ULATUS

Kehtestatud ulatus peab olema töö eesmärkide saavutamiseks piisav.

2220.A1 – Töö ulatus peab hõlmama asjassepuutuvaid süsteeme, andmeid, personali ja füüsilisi varasid, sealhulgas selliseid, mis on kolmandate osapoolte kontrolli all.

2220.A2 – Juhul, kui kindlustandva töö jooksul tekivad olulised nõustamisvõimalused, tuleks sõlmida kirjalik kokkulepe eesmärkide, ulatuse, vastavate kohustuste ja muude ootuste kohta ning edastada nõuandva töö tulemused vastavalt nõuandva töö standarditele.

2220.C1 – Nõuandvate tööde tegemisel peavad siseaudiitorid tagama, et töö ulatus on piisav, arvestades kokkulepitud eesmärgid. Juhul, kui siseaudiitoritel tekivad töö käigus kahtlused ulatuse suhtes, siis tuleb neid kahtlusi arutada tellijaga ja otsustada, kas tööd jätkata.

2220.C2 – Nõuandvate tööde käigus peavad siseaudiitorid käsitlema kontrollid, mis on seotud töö eesmärkidega, ja olema tähelepanelikud kõikide oluliste kontrollidega seotud küsimuste suhtes.

2230 – RESSURSSIDE MÄÄRAMINE TÖÖ JAOKS

Siseaudiitorid peavad kindlaks tegema töö eesmärkide saavutamiseks asjakohased ja piisavad ressursid, arvestades iga töö iseloomu ja keerukust, ajalist piirangut ning kasutada olevat ressursi.

Tõlgendus:

Asjakohasus tähendab töö tegemiseks vajalike teadmiste, oskuste ja muude pädevuste kogumit. Piisavus viitab ressursside hulgal, mida on vaja, et teha tööd nõutava ametialase hoolsusega.

2240 – TÖÖPROGRAMM

Siseaudiitorid peavad töö eesmärkide saavutamiseks välja töötama ja dokumenteerima tööprogrammi.

2240.A1 – Tööprogramm peab sisaldama toiminguid informatsiooni kindlakstegemiseks, analüüsimiseks, hindamiseks ja dokumenteerimiseks töö jooksul. Tööprogramm tuleb kinnitada enne töö teostamist ja mistahes muudatused selles viivitamata.

2240.C1 – Nõuandvate tööde tööprogrammid võivad erineda oma vormi ja sisu poolest, sõltuvalt töö iseloomust.

2300 – TÖÖ TEOSTAMINE

Siseaudiitorid peavad kindlaks tegema, analüüsima, hindama ja dokumenteerima piisavalt informatsiooni töö eesmärkide saavutamiseks.

2310 – INFORMATSIOONI KINDLAKSTEGEMINE

Siseaudiitorid peavad kindlaks tegema piisava, usaldusväärse, asjassepuutuva ja kasuliku informatsiooni töö eesmärkide saavutamiseks.

Tõlgendus:

Piisav informatsioon on faktiline, adekvaatne ja veenev juhul, kui kompetentne ja informeeritud isik jõuab informatsiooni kasutades audiitoriga samadele järeldustele. Usaldusväärne informatsioon on asjakohaste tööalaste tehnikate kaudu omandatav parim informatsioon. Asjassepuutuv informatsioon toetab töölaseid tähelepanekuid ja soovitusi ning on kooskõlas töö eesmärkidega. Kasulik informatsioon aitab organisatsioonil oma eesmärke saavutada.

2320 – ANALÜÜS JA HINDAMINE

Siseaudiitorite poolt tehtud järelduste ja töö tulemuste aluseks peavad olema asjakohased analüüsid ning hindamised.

2330 – INFORMATSIOONI DOKUMENTEERIMINE

Siseaudiitorid peavad dokumenteerima piisava, usaldusväärse, asjassepuutuva ja kasuliku informatsiooni, et põhjendada töö tulemusi ning järeldusi.

2330.A1 – Siseauditi juht peab kontrollima ligipääsu töödokumentidele. Siseauditi juht peab saama tippjuhtkonna ja/või juristi heakskiidu enne töödokumentide avaldamist välistele osapooltele.

2330.A2 – Siseauditi juht peab välja töötama nõuded töödokumentide säilitamiseks, olenemata dokumentide säilitamise viisist ja infokandjast. Töödokumentide säilitamise nõuded peavad olema kooskõlas organisatsiooni juhiste ja mistahes muude asjassepuutuvate regulatiivsete nõuetega.

2330.C1 – Siseauditi juht peab välja töötama eeskirjad, mis reguleerivad nõuandvate tööde dokumentide haldamist ja säilitamist, samuti nende väljastamist organisatsioonisisestele ja -

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

välisele osapooltele. Eeskirjad peavad olema kooskõlas organisatsiooni juhiste ja mistahes muude asjassepuutuvate regulatiivsete nõuetega.

2340 – JÄRELEVALVE TEOSTAMINE TÖÖ ÜLE

Tööde üle tuleb teostada korrektset järelevalvet, et garanteerida eesmärkide saavutamine, kvaliteedi tagamine ja personali areng.

Tõlgendus:

Nõutav järelevalve ulatus sõltub siseaudiitorite kogemusest ja asjatundlikkusest ning töö keerukusest. Üldine vastutus siseauditi funktsiooni poolt või sellele tehtud järelevalve eest lasub siseauditi juhil, kuid ta võib määrata ülevaatus tegema ka sobiva kogemusega siseauditi funktsiooni liikmeid. Asjakohane järelevalve tõendusmaterjal peab olema dokumenteeritud ja säilitatud.

2400 – TULEMUSTE ARUANDLUS

Siseaudiitorid peavad töö tulemustest aru andma.

2410 – ARUANDLUSE KRITEERIUMID

Aruandluses tuleb esitada töö eesmärgid, ulatus ja tulemused.

2410.A1 – Lõplik aruandlus töö tulemuste kohta peab sisaldama asjakohaseid järeldusi ning rakendatavaid soovitusi ja/või tegevuskavasid. Kui see on asjakohane, tuleks esitada siseaudiitorite hinnang. Hinnang peab võtma arvesse tippjuhtkonna, kõrgema juhtorgani ja teiste huvirühmade ootusi ning olema toetatud piisava, usaldusväärse, asjakohase ja kasuliku informatsiooniga.

Tõlgendus:

Töö tasemel väljastatud hinnangud võivad olla hinnangud, järeldused või muud tulemuste kirjeldused. Töö võib käsitleda kontrolle spetsiifilise protsessi, riski või funktsiooni osas. Hinnangu formuleerimine nõuab töö tulemuste ja nende olulisuse arvessevõtmist.

2410.A2 – Siseaudiitoritel soovitatakse rahuldavat sooritust töö aruandluses tunnustada.

2410.A3 – Töö tulemuste väljastamisel organisatsioonivälisele osapooltele tuleb aruandluses märkida selle jagamise ja kasutamise piirangud.

2410.C1 – Aruandlus nõuandvate tööde käigu ja tulemuste kohta erineb oma vormilt ja sisult, olenevalt töö iseloomust ning tellija vajadustest.

2420 – ARUANDLUSE KVALITEET

Aruandlus peab olema täpne, objektiivne, selge, lakooniline, konstruktiivne, täielik ja õigeaegne.

Tõlgendus:

Täpne aruandlus on vigade ja moonutusteta ning faktitäpne. Objektiivne aruandlus on õiglane, erapooletu ja moonutusteta ning on kõikide asjaomaste faktide ja asjaolude õiglase ning tasakaalustatud hindamise tulemus. Selge aruandlus on hõlpsasti arusaadav ja loogiline, väldib

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

tarbetut tehnilist keelt ning esitab kogu olulise ja asjakohase informatsiooni. Lagooniline aruandlus on teemakeskne ning selles välditakse mittevajalikku viimistlust, ülearuseid üksikasju, tarbetuid andmeid ja paljusõnalisust. Konstrukttiivne aruandlus on selline, mis oma sisu ja tooniga aitab tellijat ja organisatsiooni ning viib parendustegevusteni seal, kus vaja. Aruandlus on täielik, kui sellest ei ole midagi sihtrühma jaoks olulist välja jäetud ning see hõlmab kogu vajalikku ja asjakohast infot ning tähelepanekuid järelduste ja soovitude toetuseks. Õigeaegne aruandlus on probleemi olulisusega võrreldes asjakohane ja otstarbekas ning võimaldab teha juhtkonnal korrektsioone.

2421 – VEAD JA KAJASTAMATA JÄTMISED

Kui lõplik aruandlus sisaldab olulist viga või kajastamata jätmist, peab siseauditi juht edastama korrigeeritud informatsiooni kõigile osapooltele, kes algse aruandluse said.

2430 – FRAASI „LÄBI VIIDUD VASTAVUSES RAHVUSVAHELISTE SISEAUDITEERIMISE KUTSETEGEVUSE STANDARDITEGA“ KASUTAMINE

Väide, et tööd on „läbi viidud vastavuses Rahvusvaheliste siseauditeerimise kutsetegevuse standarditega“, on kohane ainult juhul, kui kvaliteedi tagamise ja täiustamise programmi tulemused seda väidet toetavad.

2431 – TÖÖ OSAS MITTEVASTAVUSE AVALIKUSTAMINE

Kui mittevastavus eetikakoodeksile või Standarditele mõjutab konkreetset tööd, peab tulemuste aruandluses avaldama:

- eetikakoodeksi põhimõtte(d) või käitumisreegli(d) või Standardi(d), millele täielikku vastavust ei saavutatud;
- mittevastavuse põhjuse(d);
- mittevastavuse mõju tööle ja töö tulemustele.

2440 – TULEMUSTE LEVITAMINE

Siseauditi juht peab tulemustest aru andma asjakohastele osapooltele.

Tõlgendus:

Siseauditi juht vastutab töö lõpliku aruande väljastuseelse läbivaatamise ja heakskiitmise eest ning otsustamise eest, kellele ja millisel viisil seda levitatakse.

Kui siseauditi juht need kohustused edasi delegerib, säilitab ta nende eest üldise vastutuse.

2440.A1 – Siseauditi juht vastutab lõpptulemuste jagamise eest nendele osapooltele, kes saavad tagada töö tulemuste nõuetekohase arvessevõtmise.

2440.A2 – Juhul, kui õiguslikud, seaduses sätestatud või regulatiivsed nõuded ei sätesta teisiti, peab siseauditi juht enne tulemuste organisatsioonivälisele osapooltele avaldamist:

- hindama potentsiaalset riski organisatsioonile;
- konsulteerima vastavalt vajadusele tippjuhtkonna ja/või juristiga;
- kontrollima levitamist, kehtestades piiranguid tulemuste kasutamisele.

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

2440.C1 – Siseauditi juht vastutab nõuandva töö lõpptulemuste jagamise eest tellijatele.

2440.C2 – Nõuandva töö käigus võidakse kindlaks teha valitsemise, riskijuhtimise ja kontrollidega seotud küsimusi. Kui selgunud probleemid on organisatsiooni jaoks olulised, tuleb neid alati jagada tippjuhtkonna ja kõrgema juhtorganiga.

2450 – KOONDARVAMUS

Koondarvamuse andmise korral peab see võtma arvesse organisatsiooni strateegiaid, eesmärgesid ja riske ning tippjuhtkonna, kõrgema juhtorgani ja teiste huvirühmade ootusi. Koondarvamust peab toetama piisav, usaldusväärne, asjakohane ja kasulik informatsioon.

Tõlgendus:

Aruandlus peab sisaldama:

- *ulatust, kaasa arvatud ajaperiood, mille kohta arvamus antakse;*
- *ulatuse piiranguid;*
- *kõigi asjakohaste projektidega seotud kaalutlusi, kaasa arvatud tuginemine teistele kindluse andjatele;*
- *arvamust toetava informatsiooni kokkuvõtet;*
- *riski- või kontrolliraamistikku või muid kriteeriume, mida kasutati koondarvamuse andmise alusena;*
- *koondarvamust, otsust või järeldust, milleni jõuti.*

Negatiivse koondarvamuse põhjused peavad olema välja toodud.

2500 – SEIRE TEOSTAMINE

Siseauditi juht peab sisse seadma ja käigus hoidma süsteemi seire teostamiseks juhtkonnale jagatud tulemustega tegelemise üle.

2500.A1 – Siseauditi juht peab sisse seadma järelkontrolli protsessi, et jälgida ja tagada juhtkonnapoolsete abinõude mõjus rakendamine või abinõude mitterakendamisest tuleneva riski aktsepteerimine tippjuhtkonna poolt.

2500.C1 – Siseauditi funktsioon peab seirama nõuandva töö tulemustega tegelemist vastavalt kokkuleppele tellijaga.

2600 – RISKIDE VÕTMISEST TEAVITAMINE

Kui siseauditi juht jõuab järeldusele, et juhtkond on nõustunud sellise riski tasemega, mis võib olla organisatsioonile vastuvõetamatu, peab siseauditi juht seda küsimust arutama tippjuhtkonnaga. Kui siseauditi juht leiab, et küsimus ei ole lahendatud, peab siseauditi juht selle edastama kõrgemale juhtorganile.

Tõlgendus:

Juhtkonna poolt aktsepteeritud riski võib tuvastada kindlust või nõu andva töö, juhtkonna poolt eelnevate tööde tulemusel läbi viidavate tegevuste seire või muude viiside kaudu. Riskile lahenduse leidmine ei ole siseauditi juhi ülesanne.

SÕNASTIK

Väärtust lisama

Siseauditi funktsioon lisab väärtust organisatsioonile ja selle huvirühmadele, kui see annab objektiivset ja asjakohast kindlust ning panustab valitsemise, riskijuhtimise ja kontrolliprotsesside mõjususse ning tõhususse.

Adekvaatne kontroll

On olemas, kui juhtkond on planeerinud ja organiseerinud (ülesehitanud) kontrolli viisil, mis annab põhjendatud kindluse, et organisatsiooni riske juhitakse tõhusalt ning organisatsiooni eesmärgid saavutatakse tõhusalt ja säästlikult.

Kindlustandvad teenused

Tõendusmaterjali objektiivne kontrollimine eesmärgiga anda sõltumatu hinnang organisatsiooni valitsemisele, riskijuhtimisele ja kontrolliprotsessidele. Näideteks võivad olla finantside, tegevuse, vastavuse, süsteemide turvalisuse ja organisatsiooni väärtuse hindamised.

Kõrgem juhtorgan

Kõrgeim organisatsiooni valitsev organ (näiteks juhatus, nõukogu, kuratoorium vms), mille ülesandeks on juhtida ja/või kontrollida organisatsiooni tegevust ning nõuda aru tippjuhtkonnalt. Kuigi valitsemise korraldus võib olla riikide ja sektorite lõikes erinev, kuuluvad kõrgemasse juhtorganisse tavaliselt liikmed, kes ei kuulu juhtkonda. Kui sellist kõrgemat juhtorganit ei ole, mõeldakse Standardites väljendi „kõrgem juhtorgan“ all rühma või isikut, kelle ülesandeks on organisatsiooni valitsemine. Lisaks võib „kõrgem juhtorgan“ Standardites viidata ka komiteele või muule organile, millele valitsev organ on delegeerinud teatud funktsioonid (nt auditikomitee).

Põhimäärus

Siseauditi põhimäärus on ametlik dokument, kus defineeritakse siseauditi funktsiooni eesmärk, õigused ja kohustused ning vastutus. Põhimäärus kehtestab siseauditi funktsiooni positsiooni organisatsioonis; annab volituse ligipääsuks tööde läbiviimise seisukohalt olulistele andmetele, personalile ja varale ning defineerib siseauditi funktsiooni tegevuse ulatuse.

Siseauditi juht

Siseauditi juht kirjeldab rolli, mida täidab juhtival positsioonil olev isik, kes vastutab siseauditi funktsiooni mõjusa juhtimise eest kooskõlas siseauditi põhimäärusega ja rahvusvaheliste kutsetegevuse raampõhimõtete kohustuslike elementidega. Siseauditi juht või talle alluvad teised isikud omavad asjakohaseid kutsetunnistusi ning kvalifikatsioone. Siseauditi juhi konkreetne ametinimetus ja/või kohustused võivad organisatsioonide lõikes erineda.

Eetikakoodeks

Rahvusvahelise Siseaudiitorite Instituudi (IIA) eetikakoodeks on põhimõtted, mis on olulised siseauditi kutsealal ja praktikas, ning käitumisreeglid, mis kirjeldavad siseaudiitoritelt oodatavat

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

käitumist. Eetikakoodeks kehtib nii siseauditi teenuseid osutavate osapoolte kui ettevõtete jaoks. Eetikakoodeksi eesmärk on edendada eetilist kultuuri siseauditi globaalsel kutsealal.

Vastavus

Vastavus poliitikatele, plaanidele, protseduuridele, seadustele, regulatsioonidele, lepingutele või muudele nõuetele.

Huvide konflikt

Mistahes suhe, mis ei ole või näib mitte olevat kooskõlas organisatsiooni huvidega. Huvide konflikt loob eelarvamuse isiku suhtlikkuse suhtes täita oma ülesandeid ja eesmärke objektiivselt.

Nõuandvad teenused

Nõustavad ja seotud teenused, mille iseloom ja ulatus lepatakse kokku tellijaga ning mille eesmärk on lisada väärtust ja tõhustada organisatsiooni valitsemist, riskijuhtimise ja kontrolliprotsesse, ilma et siseaudiitor võtaks endale juhtimisvastutust. Näideteks võivad olla nõustamine, tegevusele kaasaaitamine ja koolitus.

Kontroll

Juhtkonna, kõrgema juhtorgani ja teiste osapoolte mistahes tegevus riskijuhtimiseks ning tõenäosuse suurendamiseks, et kehtestatud eesmärgid ja sihid saavutatakse. Juhtkond planeerib, organiseerib ja juhib piisavate tegevuste läbiviimist andmaks põhjendatud kindlust, et eesmärgid ja sihid saavutatakse.

Kontrollikeskkond

Kõrgema juhtorgani ja juhtkonna suhtumine kontrolli tähtsusesse organisatsioonis ning vastavad tegevused. Kontrollikeskkond määratleb sisekontrollisüsteemi esmaste eesmärkide saavutamise korra ja raamistikku. Kontrollikeskkond hõlmab järgmisi elemente:

- ausus ja eetilised väärtused;
- juhtkonna filosoofia ja juhtimisstiil;
- organisatsiooni ülesehitus;
- õiguste ja kohustuste ning vastutuse määramine;
- personalipoliitika ja sellealane tegevus;
- töötajaskonna kompetentsus.

Kontrolliprotsessid

Poliitikad, nii manuaalsed kui automatiseeritud protseduurid ja tegevused osana kontrolli raampõhimõtetest, mis on loodud ja mida viiakse ellu, et tagada riskide hoidmine organisatsiooni poolt aktsepteeritaval tasemel.

Siseauditeerimise kutsetegevuse aluspõhimõtted

Siseauditeerimise kutsetegevuse aluspõhimõtted moodustavad rahvusvaheliste kutsetegevuse raampõhimõtete aluse ja toetavad siseauditeerimise mõjusust.

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

Töö

Konkreetne siseauditi töövõtt, ülesanne või ülevaatustegevus, nagu siseaudit, kontrollide sisemise hindamise ülevaatus, pettuse uurimine või nõustamine. Töö võib sisaldada mitmeid ülesandeid või tegevusi, mis on kavandatud teatud eesmärkide kogumi saavutamiseks.

Töö eesmärgid

Siseaudiitorite poolt välja töötatud üldised väited, mille abil defineeritakse, mida tööga tahetakse saavutada.

Arvamus

Hinnang, järeldus ja/või muu üksiku töö tulemuste kirjeldus, mis suhestub töö eesmärkide ja ulatuse piires olevate aspektidega.

Tööprogramm

Dokument, kus on loetletud toimingud, mida tuleb töö käigus teha ja mis on kavandatud töö eesmärkide saavutamiseks.

Väline teenuseosutaja

Organisatsiooniväline isik või üksus, kellel on spetsiifilised teadmised, oskused ja kogemused konkreetses valdkonnas.

Pettus

Mistahes ebaseaduslik tegu, mida iseloomustab valelikkus, varjamine või usalduse kuritarvitamine. Need teod ei sõltu vägivallaga või füüsilise jõuga ähvardamisest. Pettusi panevad osapooled ja organisatsioonid toime raha, vara või teenuste hankimiseks, maksmise või teenuste osutamise vältimiseks, isikliku või ärilise kasu kindlustamiseks.

Valitsemine

Protsesside ja struktuuride kogum, mille on kasutusele võtnud kõrgem juhtorgan, et informeerida, suunata, juhtida ja seirata organisatsiooni tegevust selle eesmärkide saavutamisel.

Kahjustamised

Individaalse objektiivsuse ja organisatsioonilise sõltumatus kahjustamise alla võivad kuuluda isiklike huvide konfliktid, ulatuse piiramised, ligipääsu kitsendused andmetele, töötajatele ja varadele ning ressursside piirangud (finantseerimine).

Sõltumatus

Vabadus asjaoludest, mis ohustavad siseauditi funktsiooni võimet täita oma kohustusi erapooletult.

Infotehnoloogiaalased kontrollid

Kontrollid, mis toetavad juhtimist ja valitsemist, kuid võimaldavad ka üldist kontrolli infrastruktuuri ja inimeste üle ning tehnilist kontrolli selliste infotehnoloogia infrastruktuuride üle nagu rakendused ja info.

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

Infotehnoloogia valitsemine

Hõlmab eestvedamist, struktuure ja protsesse, mis tagavad, et ettevõtte infotehnoloogia toetab organisatsiooni strateegiate ja eesmärkide täitmist.

Siseauditi funktsioon

Osakond, allüksus, konsultantide rühm või muu isik, kes osutab sõltumatult ja objektiivselt kindlust ning nõu andvaid teenuseid, mis on kavandatud lisama väärtust organisatsiooni tegevusele ja seda täiustama. Siseauditi funktsioon aitab kaasa organisatsiooni eesmärkide saavutamisele, kasutades süsteemset ja korrakohast lähenemist, et hinnata ning täiustada valitsemise, riskijuhtimise ja kontrolliprotsesside mõjusust.

Rahvusvahelised kutsetegevuse raampõhimõtted

Kontseptuaalne raamistik, mis süstematiseerib IIA poolt avalikustatud usaldusväärset juhendmaterjali. Usaldusväärne juhendmaterjal jaguneb kahte kategooriasse – (1) kohustuslik ja (2) soovitatav.

Peab/tuleb

Standardites kasutatakse sõna „peab/tuleb“, kui tegemist on tingimusteta nõudega.

Objektiivsus

Erapooletu suhtumine, mis võimaldab siseaudiitoritel töid läbi viia selliselt, et nad usuvad oma töö tulemusse ja et nad ei tee ühtegi kompromissi kvaliteedi osas. Objektiivsus nõuab siseaudiitoritelt auditi asjaolude suhtes antud omapoolsete otsustuste mitteallutamist teiste omadele.

Koondarvamus

Hinnang, järeldus ja/või muu siseauditi juhi poolt antud tulemuste kirjeldus, mis on laial tasemel suunatud organisatsiooni valitsemis-, riskijuhtimis- ja/või kontrolliprotsessidele. Koondarvamus on siseauditi juhi kutsealane arvamus, mis tugineb mitmele kindla ajavahemiku kestel läbi viidud üksikule tööle ja muule tegevusele.

Risk

Sellise sündmuse toimumise võimalikkus, mis mõjutab eesmärkide saavutamist. Riski mõõdetakse mõju ja tõenäosuse järgi.

Riskivalmidus

Riski tase, mida organisatsioon on nõus aktsepteerima.

Riskijuhtimine

Protsess võimalike sündmuste ja situatsioonide kindlakstegemiseks, hindamiseks, juhtimiseks ning kontrollimiseks, et anda piisavat kindlust organisatsiooni eesmärkide saavutamise osas.

Rahvusvahelised siseauditeerimise kutsetegevuse standardid (Standardid)

Peaks/tuleks

Standardites kasutatakse sõna „peaks/tuleks“, kui vastavust eeldatakse, ent kui kutsealase otsustuse kohaselt asjaolud õigustavad nõudest kõrvalekaldumist.

Olulisus

Teema suhteline tähtsus selle vaatlemise kontekstis, arvestades kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid faktoreid, nagu ulatuslikkus, iseloom, asjakohasus ning mõju. Teemade olulisuse hindamisel asjakohaste eesmärkide kontekstis on siseaudiitoritele abiks kutsealane otsustus.

Standard

Kutsealane seisukoht, mille on avaldanud Siseauditi Standardite Nõukogu ja mis kirjeldab nõudeid siseauditi funktsiooni tegevusele ning mida kasutatakse siseauditeerimise tulemuslikkuse hindamiseks.

Tehnoloogiapõhised audititehnikad

Igasugune automatiseeritud auditeerimisvahend, nagu üldine audititarkvara, testandmete generaatorid, arvutiseeritud auditiprogrammid, spetsiaalsed auditirakendused ja arvutipõhised auditimeetodid (CAATid).